

Advies

Algemene Raad

20 maart 2017

Advies bij het voorontwerp van besluit tot uitvoering van het decreet Vlaams Fonds ter stimulering van (groot-) stedelijke en plattelandsinvesteringen

Op vraag van Vlaams minister van Binnenlands bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding Liesbeth Homans brengt de SARC advies uit bij het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet van 23 december 2016 tot vaststelling van de regels inzake de werking en de verdeling van een Vlaams Fonds voor de stimulering van (groot-) stedelijke en plattelandsinvesteringen.

De Algemene Raad van de SARC brengt dit advies uit na een schriftelijke procedure.

1. Situering

Met het voorontwerp van besluit wordt de uitvoering bepaald van het decreet voor een Vlaams Fonds ter stimulering van (groot-) stedelijke en plattelandsinvesteringen. Dit fonds bundelt 3 financieringskanalen:

1. Investeringssubsidies voor de steden Antwerpen, Gent, Oostende, Sint-Niklaas en Mechelen voor stadsvernieuwingsprojecten
2. Projectsubsidies voor zowel multidisciplinaire als thematische stadsvernieuwingsprojecten en conceptsubsidies, bestemd voor de centrumsteden, de provinciale steden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie
3. Investeringssubsidies in plattelandsgemeenten (lijst van 50 doelgemeenten)

Het uitvoeringsbesluit bepaalt, zoals aangekondigd in het decreet, de toekennings- en uitbetalingsmodaliteiten voor de verschillende subsidies.

De investeringssubsidies voor de steden Antwerpen, Gent, Oostende, Sint-Niklaas en Mechelen moeten aangewend worden voor een duurzame en kwalitatieve verbetering van de fysieke leefomgeving in een bepaald stadsdeel. De steden kunnen de middelen gespreid over verschillende jaren besteden. De aanwending wordt opgevolgd via de digitale beleidsrapporten in het kader van de beleids- en beheerscyclus. De steden kunnen, indien ze dat wensen, beroep doen op een

'kwaliteitskamer Stadsvernieuwing'¹ voor advies met betrekking tot de aanwending van de bedoelde subsidies.

Voor wat betreft de project- en conceptsubsidies voor stadsvernieuwingprojecten bestemd voor de centrumsteden, de provinciale steden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie vaardigt de minister bevoegd voor stedenbeleid telkens een oproep uit. De aanvragen worden beoordeeld door een multidisciplinaire jury en moeten, onder meer, verduidelijken waarin het project duurzaam, multifunctioneel, innovatief is evenals wat de ecologische, maatschappelijke en economische meerwaarde is. Ook samenwerking en coproductie met private partners, publieke spelers en de civiele maatschappij dienen geduid te worden.

Voor de thematische stadsvernieuwingprojecten zal de minister per oproep een thematische focus bepalen. Deze aanvragen worden beoordeeld door maximaal drie leden uit de eerder vermelde multidisciplinaire jury, aangevuld met vertegenwoordigers van entiteiten van de Vlaamse overheid, gekozen op basis van het thema van de oproep. De jury kan bovendien fungeren als kwaliteitskamer voor de begeleiding van de multidisciplinaire en thematische stadsvernieuwingprojecten.

De opvolging van de multidisciplinaire en thematische stadsvernieuwingprojecten gebeurt op basis van jaarlijkse voortgangsverslagen die aan het Agentschap Binnenlands Bestuur worden bezorgd. Voor de conceptsubsidies wordt voorzien in een regieteam op Vlaams niveau en een lokale stuurgroep.

Wat betreft het platteland zijn de subsidies exclusief aan te wenden voor investeringen in materiële vaste activa. Het besluit voorziet dat de Vlaamse minister bevoegd voor het plattelandsbeleid, mede het initiatief neemt voor eventuele aanpassingen aan de formules waarmee de lijst van begunstigde gemeentes wordt bepaald evenals aan de factoren die gehanteerd worden om het subsidiebedrag te berekenen.

2. Advies

2.1 Afstemming met andere (beleids)plannen

In zijn advies van 24 oktober 2016 bij het voorontwerp van decreet², waaraan het voorliggend besluit uitvoering zal geven, stelde de SARC de vraag naar de verhouding tot het – nog in opmaak zijnde - Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Die vraag werd bovendien ook herhaald aangaande andere beleidsplannen die op Vlaams niveau werden bepaald of nog in opmaak zijn. Ook wees de SARC op het traject rond cultuurspreiding en regionaal cultuurbeleid dat invloed kan hebben op (de nood aan) bepaalde investeringen in infrastructuur op lokaal niveau.

¹ Het betreft de jury die zich buigt over de toekenning van de subsidies voor multidisciplinaire stadsvernieuwingprojecten en van de conceptsubsidies.

² <https://cism.be/sarc/AR/adviezen/20161024-advies-Vlaams-Fonds-investeringen.pdf>

Advies uitvoeringsbesluit Vlaams Fonds (groot-) stedelijke en plattelandsinvesteringen
20 maart 2017

De nota aan de Vlaamse Regering van 18 november 2016 formuleerde een gecoördineerde reactie op de adviezen van de geconsulteerde adviesraden³. Aangaande bovenstaande opmerking werd meegegeven dat het ontwerpdecreet zo is opgebouwd dat andere financiële stromen en/of subsidiekanalen in de toekomst geïntegreerd zouden kunnen worden in het fonds. Ten tweede werd gesteld dat bij de uitwerking van het doelstellingenkader voor de project- en conceptsubsidies rekening gehouden zou worden met de suggesties van de adviesraden voor wat betreft de inhoudelijke verhouding tot andere lopende beleidsinitiatieven (bv. Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, strategische projecten etc.)

Het voorliggend ontwerp van uitvoeringsbesluit biedt evenwel weinig concrete verduidelijking op dit vlak. Wat de stadsvernieuwingsprojecten en concepten betreft, dienen de aanvragen de koppeling te maken met een algemene lokale beleidsvisie, maar meer (specifieke) criteria werden niet geformuleerd. De SARC begrijpt dat, conform het Vlaams Regeerakkoord 2014-2019, de beleidsautonomie van de lokale besturen ook binnen dit kader wordt vergroot. Dit geeft ontegensprekelijk positieve impulsen en laat toe om een globale beleidsvisie en -aanpak te ontwikkelen op het lokale niveau. Parallel aan deze evolutie rijst echter de vraag naar de afstemming met, onder meer, bovenvermelde (beleids)plannen die het lokale niveau ruimschoots overstijgen.

De opvolging van de toegekende subsidies verloopt voornamelijk naderhand, via de digitale rapportering van de beleids- en beheercyclus of via jaarlijkse voortgangsrapporten. Daarnaast zal een belangrijke taak in de handen van de multidisciplinaire jury liggen, die bij de selectie van de projecten rekening moet houden met de onderlinge afstemming en coherentie van de aanvragen evenals met de afstemming met plannen en initiatieven die het lokale niveau overstijgen. Die opdracht is evenwel niet gedetailleerd toegelicht in het besluit.

2.2 Investerings in projecten in de sectoren CJSM

In zijn advies van 24 oktober 2016 bij het ontwerp van decreet merkte de SARC op dat er geen inhoudelijke criteria werden vermeld en dat de link met de sectoren cultuur, jeugd, sport en media niet expliciet aanwezig was. De gecoördineerde reactie op de adviezen van de adviesraden, zoals verwerkt in de nota aan de Vlaamse Regering van 18 november, wees in dit verband op de algemene ambitie om de lokale autonomie en de lokale beleidsvrijheid maximaal in te vullen. Desalniettemin werd meegegeven dat de procedurele en administratieve vereenvoudigingen niet wegnamen dat, waar opportuun, het fonds nog steeds een sturende ambitie en een hefboomfunctie zou hebben.

De SARC leest in het uitvoeringsbesluit inderdaad een aantal handvaten die er moeten toe leiden dat de middelen vanuit het fonds een brede set aan doelstellingen ten goede komen, waaronder (potentieel) ook doelstellingen die direct of indirect de CJSM-sectoren raken.

De stadsvernieuwingsprojecten in de steden Antwerpen, Gent, Mechelen, Oostende en Sint-Niklaas moeten, in een bepaald stadsdeel, de duurzaamheid en kwaliteit van de fysieke leefomgeving verbeteren en de algemene leefkwaliteit verhogen. De verwijzing naar de 'fysieke' leefomgeving lijkt in eerste instantie te wijzen op infrastructurele ingrepen. Een kwalitatieve en gediversifieerde

³ SARC, SERV, Vlaamse Woonraad, SARO, Minaraad en SALV
Advies uitvoeringsbesluit Vlaams Fonds (groot-) stedelijke en plattelandsinvesteringen
20 maart 2017

infrastructuur voor activiteiten binnen de CJSM-sectoren is onontbeerlijk voor de beoogde verbetering van de leefkwaliteit in stedelijke gebieden.

De elementen die deel moeten uitmaken van de aanvragen voor multidisciplinaire en thematische stadsvernieuwingsprojecten zijn breed gedefinieerd (duurzaamheid, innovatie, multifunctionaliteit, meerwaarde op ecologisch, maatschappelijk en economisch vlak, koppeling met een algemene lokale beleidsvisie, samenwerking met publieke en private spelers en met de civiele maatschappij). Elk van die elementen is voldoende ruim om daar ook de belangen van de CJSM-sectoren in te lezen. Zo zijn de CJSM-sectoren bijvoorbeeld makkelijk te verbinden met begrippen als maatschappelijke meerwaarde en multifunctionaliteit. Er mag ook redelijkerwijs verwacht worden dat een lokale beleidsvisie doelstellingen omtrent de CJSM-sectoren omvat. De thematische oproep kan dan weer (deels) de focus plaatsen op één of meer CJSM-sectoren.

Toch roept de open en algemene formulering een gevoel van vrijblijvendheid op en daarmee ook de vraag naar verzekerde aanknopingspunten voor de sectoren. De elementen die de aanvragen moeten omvatten zijn geen strikte en specifieke criteria. Er komt bijgevolg een belangrijke taak te liggen bij de jury om een evenwicht te zoeken in de beoogde doelstellingen en betrokken sectoren. De jury bepaalt bovendien haar eigen evaluatiemethodes. De SARC verwelkomt dat de jury ook als 'kwaliteitskamer' kan fungeren ten aanzien van de multidisciplinaire en thematische projectsubsidies en dat de mogelijkheid wordt geboden aan de steden die geormerkte investeringssubsidies ontvangen, om beroep te doen op deze kwaliteitskamer. De samenstelling van deze jury is daarom des te belangrijker, vanuit de bezorgdheid een voldoende breed palet aan expertise mee te nemen, met name ook aangaande de CJSM-sectoren.

Wat betreft de subsidies voor de plattelandsgemeenten, betreurt de SARC dat noch het decreet noch het besluit concrete doelstellingen formuleert. In het verleden waren er wel negen breed geformuleerde doelstellingen⁴, waarvan een drietal een link met de CJSM-sectoren hadden:

- toerisme en recreatie op het platteland kansen geven;
- aandacht voor kwetsbare groepen;
- de leefbaarheid van de dorpen stimuleren.

Samengevat

De SARC gelooft in de positieve effecten van een versterkte lokale beleidsautonomie door de bundeling van verschillende instrumenten op het lokale niveau en een doorgedreven administratieve vereenvoudiging van aanvraag- en toezichtprocedures. Desalniettemin wil de SARC aandacht vragen voor voldoende afstemming met bestaande, noodzakelijkerwijs in elkaar hakende instrumenten, zoals het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en andere relevante instrumenten.

⁴ <https://www.vlm.be/nl/themas/platteland/plattelandsfonds/plattelandsdoelstellingen/Paginas/default.aspx>

De SARC merkt op dat, opnieuw in de logica van een versterkte lokale beleidsautonomie, er weinig tot geen precieze inhoudelijke criteria voor de subsidies werden gedefinieerd. De SARC pleit er dan ook voor dat er bij de selectie én de opvolging van de project- of conceptsubsidies voldoende oog is voor de impact op en betrokkenheid van de CJSM-sectoren. Een sterke expertise ter zake binnen de schoot van de jury is daartoe aangewezen.

Namens de Algemene Raad,

Luk Verschueren, voorzitter
Gaëtan Poelman, secretaris